

Kirje

10.11.2025

VN/14657/2025

VN/14657/2025-VM-12

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta. Ehdotetulla muutoksella toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukainen niin sanottu kotihoidon tuen Norjan malli, eli säädettäisiin kotihoidon tuen maksamisen edellytykseksi kolmen vuoden asumisaikavaatimus perheen molemmille vanhemmille.

Valtiovarainministeriö lausuu esityksestä oman toimialansa osalta seuraavaa.

Sekä varhaiskasvatuksen järjestäminen että kotihoidontuen rahoitus ovat kunnan valtionosuustehtäviä. Kotihoidon tuen rahoittaa lapsen vanhemman tai huoltajan kotikunta. Kansaneläkelaitos maksaa tuen kotikunnan puolesta.

Kotihoidon tuen hoitoraha on perheen yhdestä alle kolmivuotiaasta lapsesta 377,68 euroa kalenterikuukaudessa vuoden 2025 tasossa. Kustakin seuraavasta alle kolmivuotiaasta lapsesta hoitorahaa maksetaan 113,07 euroa ja kustakin yli 3-vuotiaasta mutta alle kouluikäisestä lapsesta 72,66 euroa kalenterikuukaudessa vuoden 2025 tasossa. Kotihoidon tuen hoitolisää maksetaan perheen yhdestä kotihoidon tuen hoitorahaan oikeuttavasta lapsesta. Hoitolisän täysi määrä on 202,12 euroa kalenterikuukaudessa vuoden 2025 tasossa. Hoitolisä maksetaan täysimääräisenä, jos perheen kuukausitulot eivät ylitä perheen koon mukaan määräytyvää tulo rajaa. Tulorajan ylittävä tulo vähentää hoitolisän täyttä määrää perheen koon mukaan määräytyvällä prosenttiosuudella. Hoitorahan ja hoitolisän määriä voidaan korottaa kuntalisällä, jos tuen rahoituksesta vastaava kunta niin päättää.

Kunnalla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta sen alueella asuville lapsille. Varhaiskasvatuksen järjestäminen on kunnalle merkittävästi kalliimpaa kuin kotihoidontuen maksaminen. Esityksessä arvioidaan, että ehdotettu muutos poistaisi oikeuden kotihoidontukeen noin 2 800 perheeltä vuosittain ja koskisi noin 3 000 lasta vuoden aikana. Koska lapset olisivat nykyisin mukaisessa tilanteessa keskimäärin alle puoli vuotta kotihoidon tuella, koskisi malli noin 1 200 lasta keskimäärin kuukaudessa. Tämä muodostaisi arvion mukaan ylärajan varhaiskasvatuksen lapsimäärän kasvulle, sillä olettamalla, että maahanmuutto pysyy tulevina vuosina viime vuosien tasolla. Vaikutusarvioissa on oletettu, että puolet perheistä jatkaisi lapsen hoitamista kotihoidontuella ilman etuutta ja puolet perheistä veisi lapsen varhaiskasvatukseen. Näin ollen lapsimäärä varhaiskasvatuksessa kasvaisi noin 1 500 lapsella vuoden aikana ja noin 600 lapsella keskimäärin kuukaudessa. Tästä aiheutuisi kunnille arviolta noin 14,4 miljoonan euron lisäkustannus, kun taas kohdejoukon kotihoidon tuen lakkauttamisesta syntyisi vain noin 7,5 miljoonan euron säästö.

Esityksessä on oletettu, että puolet kohdejoukon vanhemmista siirtyisi kotihoidontuella työttömyysetuudelle. Kunnat rahoittavat osan työttömyysetuudesta, joten esitys kasvattaisi myös kuntien työmarkkinatuen kustannuksia. Lisäksi esityksestä aiheutuisi muutostarpeita maahanmuuttajien työvoima- ja kotoutumispalveluihin, mutta näihin muutoksiin liittyen ei esityksessä ole esitetty kustannusarvioita.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Edellä mainituista syistä esitys kasvattaisi kuntien menoja. Sivulla 30 on taulukko, johon on koottu esityksen vaikutuksia julkiseen talouteen. Koska asumisaikavaatimus koskisi vain lakimuutoksen jälkeen Suomeen muuttaneita, esityksen vaikutukset tulisivat voimaan vähitellen seuraavina vuosina vuoteen 2030 saakka.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 21 § edellyttää, että uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1.7.2026. Esitys liittyy valtion vuoden 2026 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valtiovarainministeriö huomauttaa, että kuntien valtionosuustehtäviä ei tulisi muuttaa kesken vuoden lisätalousarvion yhteydessä. Kunnilla ei ole aikaa varautua tällaisiin muutoksiin omassa budjetoinnissaan ja toiminnassaan. Tästä syystä olisi parempi, että laki tulisi voimaan vasta 1.1.2027. Siltä osin kuin esityksessä ehdotetaan tehtävien laajennuksia kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaisiin tehtäviin, tulisi esityksessä ilmetä selkeästi se, miten vaikutus kohdennetaan valtionosuusjärjestelmän sisällä valtionosuuden määräytymistekijöihin.

Esityksen aiempi suunniteltu voimaantulo oli vuoden 2026 alusta. Sen vuoksi esityksen vaikutukset on sisällytetty vuoden 2026 talousarvioesitykseen. Määräraha-vaikutukset on tarkoitus poistaa momenteilta marraskuussa eduskunnalle annettavassa talousarvioesityksen täydennysesityksessä, mikä vähentää vuoden 2026 määrärahatarvetta tässä vaiheessa 1,7 milj. euroa.

Valtiovarainministeriö huomauttaa vielä, että esityksessä on mm. taloudellisissa vaikutuksissa käytetty termiä ”työmarkkinatuki”. Eduskunnalle on kuitenkin annettu hallituksen esitys yleistuesta (HE 112/2025), jonka on tarkoitus tulla voimaan ennen tämän esityksen voimaantuloa 1.5.2026, jolloin työmarkkinatuki poistuu ja muuttuu yleistueksi.

Kuntalain (410/2015) 11-13 §:ssä säädetään valtion ja kuntien neuvottelumenettelystä. Valtion ja kuntien neuvottelumenettelyyn kuuluu kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevien asioiden käsitteily valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Koska ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla on vaikutusta kuntien talouteen, esitys on välttämätöntä käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö
STM SVO Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto, Henna Huhtamäki
STM SVO Suunnitteluasioiden ja KVN sosiaaliturvan yksikkö, Jere Päivinen
STM SVO Suunnitteluasioiden ja KVN sosiaaliturvan yksikkö, Silja Dahlgren

Tiedoksi

VM KAO Rahoitus ja rahoitusjärjestelmät, Saara Rahko

VN/14657/2025-VM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: